

Özgür Toplumdan Bilgi Toplumuna

İletişim ve Uygarlık

Prof. Dr. Necdet EKİNCİ

Prof. Dr. Necdet EKİNCİ

**Özgür Toplumdan Bilgi Topluma
İLETİŞİM VE UYGARLIK**

ISBN 978-625-8044-80-5

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2022, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevi**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Nisan 2022, Ankara

Yayın-Proje: Zeynep Güler
Dizgi-Grafik Tasarım: Müge Çetin
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.
İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler/Ankara
Tel: (0312) 341 36 67

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 47865

İletişim

Macun Mah. 204. Cad. No: 141/A-33 Yenimahalle/ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Prof. Dr. Necdet EKİNCİ

İlk, orta ve lise öğrenimini Burdur'da tamamladıktan sonra İstanbul İktisadi Bilimler Akademisi'nden 1974 yılında mezun oldu. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, İstanbul ve Antalya bölge müdürlüklerinde görev yaptı. 1980-1984 yılları arasında özel sektörde çalıştı. Yüksek Lisans ve doktorasını T.C. Hacettepe Üniversitesi, Atatürk İlke ve İnkılapları Enstitüsünde, Cumhuriyet Tarihi Alanında tamamladı. T.C. Akdeniz Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi, Araştırma ve Uygulama Merkezi'nde uzman, T.C. Akdeniz Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Tarih bölümünde Dr. Öğretim Görevlisi, T.C. Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümü'nde Yard. Doç. ve Dekan Yardımcısı, yine aynı üniversite Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi, Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürlüğü'nü yürüttü. 2010 yılında, İletişim Bilimleri Alanında Doç. Dr. ünvanına sahip oldu. 2007-2011 yılları arasında Kırgızistan'da bulunan Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölüm Başkanlığı'nı yürüttü.

2011 yılında Türkiye'ye döndü. 2011-2015 yılları arasında Antalya Büyükşehir Belediye Başkanı Prof. Dr. Mustafa Akaydın'ın siyasal iletişim danışmanlığını üstlendi. Bu arada İstanbul Aydın Üniversitesi, Radyo Televizyon ve Sinema bölümünde öğretim üyesi olarak görev yaptı. 2015 yılında T.C. Giresun Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilimler ABD'nde öğretim üyesi, yine aynı üniversitenin Tirebolu İletişim Fakültesi'nde Prof. Dr. ünvanıyla 2018 yılından beri öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Cumhuriyet Tarihi, Türk Demokrasi Tarihi, Siyasal İletişim, Siyasal Düşünce Tarihi, Uygarlık Tarihi alanlarında birçok bilimsel dergide ulusal ve uluslar arası makaleleri yer almakta olup, yine alanında yayınlanmış on beş adet kitabı bulunmaktadır. Fransızca bilen yazar evli ve iki çocuk babasıdır.

ORCID No: 0000-0002-3464-5013

ÖN SÖZ

“Özgür Toplumdan Bilgi Toplumuna İletişim ve Uygarlık” adını vermiş olduğumuz elinizdeki bu kitap, kronolojik anlamda, öncelikli bir Uygarlık ya da İletişim tarihi çalışması değildir: “İlkel Toplumdan Uygar Topluma; Uygar Toplumdan Akıl Toplumu’na; Akıl Toplumundan Özgür Topluma İletişim ve Uygarlık” adlı çalışmalarımızın devamı niteliğindedir. Bu kitaplarımızın önsözlerinde de vurguladığımız üzere; burada güdülen amaç; günümüzdeki **iletişim kavram ve olgularının, siyasal kimliklerin, kamuoyu, kamusal alan, siyasal düşünce ve propagandanın** geçirmiş oldukları aşamaları, İnsanlığın uygarlık süreci içinde ortaya çıkmış bulunan üretim biçimlerine dönük; belirli tarihsel kesitleri temel alarak, dar bir kapsamda da olsa, tarihsel bir bakış açısı içinde yaklaşıp, bulunduğu döneme özgü oluşum ve anlamlarını **siyasal ve iletişimsel değerlerinin** altını çizmek, bir anlamda **iletişimin uygarlık** ile ilişkisini ortaya koymak bir bakıma, günümüz dünyasının biçimlenmesini daha iyi kavranıp, anlaşılmasını sağlamaktır. Bu yaklaşım biçimi; hem uygarlık tarihinin bir nebze olsa, yeni bir biçim almasını, hem de iletişimin tarihsel işlevlerinin daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır.

Sürekli olarak altını çizdiğimiz üzere; Çağdaş ya da geleneksel hiçbir toplum gösterilemez ki; **iletişim** olmaksızın varlığını sürdürüp, gelişme süreci içinde olabilsin. İşin en ilginç olanı; bu süreç içinde iletişim çoğu kez görünür olmamış, bu nedenle uygarlık tarihi uzmanlarınca her zaman sorgulanamamıştır. Oysa İlkel Toplumdan Uygar Topluma **iletişim ve uygarlık** adlı birinci kitabımızda da ortaya koyduğumuz üzere; İletişim ve **Uygarlık** arasında yakın bir ilişki bulunmaktadır. Bunlar, insanın yeryüzünde varoluşuyla birlikte birbirini tamamlayan, biri olmaksızın diğerinin olamayacağı, birbirini besleyen iki temel olgudur. **Uygarlıktan** söz edebilmemiz için, Üretimin; üretimin olabilmesi için **iş bölümünün** ortaya çıkabilmesi için **iletişimin** tüm kanallarıyla var olması gerekmektedir.

İletişim insanın yeryüzünde ilk belirlediği dönemlerden başlayarak, tarihinin her anında varlığını sürdürmüş, **uygarlığın** gelişmesinde en önemli rolü oynamıştır. Bu nedenle, **uygarlık tarihinin** her aşamasında, dilin ve belleğin gelişmesinde, üretim biçimlerinin, siyasal iktidarın ve devletin oluşmasında, siyasal yaşam içinde, kültür, düşünce ve ideoloji örgüsü bağlamında, kimliklerin varlık kazanmasında, en ilkelinden başlayarak, en gelişmişine dek, kitle iletişim araçlarının ortaya çıkmasında, **kamusal alanın** ve **kamuoyunun** belirlenmesinde, **iletişimi** görmek ve izlemek mümkündür. Çünkü **iletişim** ve **enformasyon**, yalnızca teknik süreçlerden ibaret değildir. Bunlar aynı zamanda, **Akıl Çağı**’ndan beri, insanlığın ulaşmış olduğu, bireysel ve ortak özgürleşmenin temel değerleridir. Bunlar, günümüz **batı modelinin** ve **uygarlığının** dinamosunu oluşturmaktadır. Bunlar aynı zamanda “**bireyci akıl toplumu**” nun ortaya çıkmasında, **uygarlığın** gelişmesinde, kilometre taşlarıdır.

İletişim dünyası, eş zamanlı olarak ortaya çıkan, aynı zamanda, Batı'nın siyasal felsefesi olan, bu zıt, birbiri ile çelişen iki mirası, yönetmesi gerekmektedir: XVIII. yüzyılın özgürlükçü ve XIX. yüzyılın eşitlikçi anlayışı kapsamında **iletişim** ve **enformasyon**, **Batı uygarlığının** temel değerleri ve ekonomik gelişmeyle birlikte, bir teknik ilerleme konusudur. Burada "**Bilgi ve Akıl Toplumu**" adı altında, uluslararası **Özgür bir Topluma** ulaşma anlayış ve düşleri içinde, **dünya uygarlığının** görkemli bir biçimde yeniden kuruluşu söz konusudur.

Çoğulcu siyasal felsefenin ortaya çıkması, **Antik Yunan** sitesinden, **Roma**'ya, **Roma**'dan **Feodalizme** ardından **Akıl ve Aydınlıklar** dönemine dek uzanan bir süreci kapsamaktadır; **retorik** ve **propagandanın** ötesinde **yurttaşlık hakları**, **siyasal düşünce** ve tutum sergilemeleri, **uygarlık sürecinin** tarihsel akışının ortaya çıkarmış olduğu toplumsal ve felsefi sorunlar, düşünce değişimleri, iletişim bilimlerini de en etkin bir biçimde belirleyip, öne çıkarmıştır.

Böylesine belirsiz, üstelik içine girildikçe derinleşen, yeni yeni labirentlerle karşılaşılmalı bir alanın anlaşılabilmesi için, iletişimle ilgili klasik konuların ötesinde, toplumsal iletişime özgü, özellikle tarihsel sürece dönük yeni konuların da incelenmesini zorunlu kılmaktadır

Bu bakımdan **Orta Çağ**'ın sonlarında **Rönesans** ve **Reformlar** ile **Hümanist** bir anlayışla cesur bilim adamları ve düşünürleriyle kendini gösteren **Akıl Toplumu**, **Aydınlanma Dönemi** ve ardından ortaya çıkan, **1789 Büyük Fransız Devrimi** ardından tüm dünyayı etkileyen, sonuçta yeni bir çağın, **Özgür Toplumun** kuruluşunun başlangıcı kabul edilen, olay, olgu ve kavramları, siyasal düşünürlerin ışığı altında, başta propaganda, kamusal alan, kamuoyu ve ideoloji gibi kavramların dönemin koşullarının özelliklerini göz önünde tutarak, **iletişimin ve uygarlığın** gelişim süreci içinde izlenmesi, hiç kuşkusuz **Uygarlık Tarihine** bir bütünlük içinde bakılmasına yardımcı olacaktır.

Prof. Dr. Necdet Ekinci

ORCID No: 0000-0002-3464-5013

30 Mart 2022

GİRESUN

İÇİNDEKİLER

Prof. Dr. Necdet EKİNCİ.....	iii
Ön Söz.....	iv
Başlarken	1

1. BÖLÜM

XIX. YÜZYIL DÜNYA SİYASAL ALANININ OLUŞUMUNDA BİLGİNİN VE İDEOLOJİNİN KÜRESELLEŞMESİNDE YENİ KAVRAMLAR, OLAY VE OLGULAR

I. 1789 Büyük Fransız Devrimi Ardından Dünya Siyasal Alanında Yeni Kavram ve Olgular	7
II. Napoleon Dönemi'nde Kültür ve İdeolojinin Propaganda Yoluyla Yurt Dışına Yayılımı	13
1. Devrim'in İdeoloğu: Destutt de Tracy	13
2. Napoleon ve İdeoloji.....	18
3. Napoleon'un İdeolojik Propaganda Aygıtları: Ordu, Eğitim ve Kilise	20
4. Napoleon Dönemi Propagandası.....	25
5. Napoleon, Basın ve İç ve Dışa Yönelik Propaganda	28
6. Napoleon Sanat ve Propaganda.....	32
7. Napoleon İslam ve Propaganda.....	36
III. Napoleon Dönemi'nde Telgraf	40
IV. Napoleon'un Sonu ve 1815 Viyana Kongresi	41
V. Sanayi Devrimi: Avrupa Toplumsal ve Ekonomik Alanının Dönüşümü: Kapitalizmin, Kitle Toplumunun ve Proleteryanın Doğuşu.....	46
VI. 1830, 1848 Devrimleri: İdeoloji ve Propaganda: Proleterya, Liberaller ve Ulusçular	52
1. 1830 Devrimi ve Propaganda	53
2. 1848 Devrimi: Basın ve Propaganda	57
VII. 1848 Avrupa Halklarının Baharı ve Aktörleri.....	61
VIII. 1871 Paris Komünü-Ulusal Basımevi ve Propaganda.....	68
1. 1871 Paris Komünü.....	68
2. Ulusal Basımevi ve Propaganda	72
XIX. "Halkların Devrimi" Ardından Dünya Siyasal Alanı	76

2. BÖLÜM

XIX. YÜZYIL'DAN XX. YÜZYILA DÜNYA SİYASAL ALANINDA BİLGİNİN VE İDEOLOJİNİN DOLAŞIMI: KİTLELERE YÖN VEREN DÜŞÜNÜRLER VE YENİ KURAMLAR

I. Bilimsel Sosyalizm ve Nasyonal Sosyalizmin, Totalitarizmin Esin Kaynağı: George Willelm Friedrich Hegel	85
II. Hegelci Düşünceden Marxisme: Karl Heinrich Marks ve Frederick Engels	110
Karl Marx'ın Önemli Yapıtlarından Bazıları.....	128
Frederich Engels'in Önemli Yapıtlarından Bazıları	129
Karl Marx ve Frederick Engels'in Ortak Yapıtlarından Bazıları	129
III. Kamusal Alanda Akıl Dışı Aşırı Uç Kitlelerin Peygamberi: Charles Marie Gustave Le Bon	132
Önemli Yapıtlarından Bazıları.....	135
IV. Marxist Bir Düşünür ve Gazeteci Antonio Francesco Sebastiano Gramsci'de Hegemonya Sarmalında Siyaset, İdeoloji ve Kültür Örgüsü.....	148

3. BÖLÜM

XIX. YÜZYIL'DAN XX. YÜZYILA İLETİŞİM, ULAŞIM VE BİLGİ TEKNOLOJİLERİNDE DEVRİM: BİLGİ TOPLUMUNUN OLUŞUMUNDA TOPLUMSAL-EKONOMİK-KÜLTÜREL DÖNÜŞÜMLER

I. Avrupa'nın Hegemonik Bir Güç Olarak Ortaya Çıkışı: Ekonomik, Toplumsal ve Siyasal Yapılarda Dönüşüm	179
II. Ulaşımında Devrim, İletişimde Devrim Demektir	183
III. Bilginin Dağıtımı ve İletişim Teknolojilerinde Devrim.....	187
Chappe Telgrafı	188
Elektrikli Telgraf.....	190
Sesin Üretimi ve İletimi.....	191
Telefon Bağlantıları	193
Transatlantik Kablolar	193
Marconi ve Telsiz Telgrafı.	193
Radyofoni: Algılama, Yükseltme ve Modüle Etme	194
Sinematografin İcadı.....	195
Bilgi Patlaması	197
IV. XIX. Yüzyıl'da Duygusal Siyaset ve Bismarck'ın Sesi: Fonografin Prapaganda Gücü.....	197
V. XIX Yüzyıl Baskı Teknikleri ve Yayıncılıkta Dönüşüm.....	204
VI. XIX. Yüzyıl'da Bilginin Uluslararası Dolaşımında Yabancı Dilde Yayınlar.....	212
VII. XIX. Yüzyıl'da Ulusal Kimlikler ve Ulusçuluğun Yükselişi	217
VIII. Ekonomik Aşırılıklar: Faşizmin ve Nasyonal Sosyalizmin Temelleri.....	227

IX. XIX. Yüzyıl'ın Başında Basın ve Kamuoyu Tartışmaları	230
X. XIX. Yüzyıl Özgür Burjuva Gazeteciliğinin Doğuşu	235
X. XIX. Yüzyıl'da Özgür Burjuva Gazeteciliği ve Kamusal Alanı	243
XI. Kültürün Sanayileşmesi, Bilginin Metalaşmasının Başlangıcı	247
Sonuç Yerine	261
XIX. Yüzyıl'dan XX. Yüzyıla Geçiş Sürecinde İletişim, Kültür ve Bilgi Teknolojilerinde Küreselleşme: Sanayi Toplumundan Bilgi Toplumuna.....	261
I. Yeni Toplumsal Ekonomik ve Teknolojik Koşullar	261
II. XIX. Yüzyıl Bilgi ve İletişim Teknolojilerinde Birinci Küreselleşme	263
III. Dünya Medyasında Avrupa Hegemonya Dönemi	265
IV. XX. Yüzyıl Bilgi ve İletişim Teknolojilerinde İkinci Küreselleşme: Amerika Birleşik Devletleri Hegemonya Dönemi	268
V. XXI. Yüzyıl'ın Başında Medyanın Yeni Yükselen Gücü: Asya Ülkeleri	274
VI. Küreselleşen Dünyada Sanayi Toplumundan Bilgi Toplumuna	280
Kaynakça	289

BAŞLARKEN

Tarihsel akışın *iletişimsel mantığı* içinde biçimlenen; **Dünya Uygarlık Tarihi**'nde iki önemli olay; adına *feodalizm* denilen, *geleneksel toplumsal sınıf düzenini* temelden sarsmıştır¹: Bunlardan birincisi; *aristokrasinin ayrıcalıklarını hukusal ve toplumsal alanda kaldıran ve asilleri ve tüm toplum üyelerini yasalar önünde eşit durumuna getiren 1789 Büyük Fransız Devrimi*, İkincisi ise; *burjuvaziye* yeni ve büyük bir ekonomik üstünlük sağlayan **Sanayi Devrimi** olmuştur.

Bu gelişmelerin sonucunda ortaya çıkmış bulunan günümüzün baskın sistemi kapitalist sistem; *seküler, liberal demokrasinin* egemen olduğu bir *burjuvazinin* çıkarları doğrultusunda biçimlenmiş bir sistemdir. Bu sistem **siyasal alanı** oluşturan yeni anlayış ve değerler alanları birbirinden ayrılmış; her biri kendi temel anlayışı mantığı doğrultusunda bağımsız olarak yönetilmeye başlamıştır.

Daha açık bir anlatımla *modernitenin* başlangıcında tüm *toplumsal ve siyasal kurumlar; ekonomi, siyaset, ahlak, düşünce, sanat*, bir üst akıl olarak kabul edileceğimiz, yeni ortaya çıkan, **siyasal alanda**, belli bir güce ulaşmış bir *aktör* olan **burjuvazi** tarafından; kendi çıkarları doğrultusunda *kurgulanmaya* ve *yönetilmeye* başlamıştır.

Söz konusu bu değerlerin anlam ve içerikleri, **yeni kitle iletişim ve bilgi teknolojilerinin** de devreye girmesiyle, başta **propaganda** olmak üzere, dönemin *iletişim teknikleri* kullanılarak, bu yeni *toplumsal sınıf* tarafından belirlenmiştir. Başta *dinsel-metafizik dünya görüşü ve kimlikler* olmak üzere yeni değerlerin tüm bu bağımsız değer sistemleri *her yönüyle ve iletişim teknikleri* ile yeniden düzenlenmiş; *Birey* yeni kurulan düzen ve anlayış içinde kendine bir yer ve yeni bir kimlik elde etmiştir.

Özgür Toplum' un ortaya çıkışında; **Akıl Çağı** olarak adlandırılan **Rönesans Orta Çağ** ve **Reform** hareketleri arasında, tarihsel bir dönemi oluşturan; **XV. ve XVI. yüzyıl İtalya'sında Batı** ile **Klasik Antik Çağ** arasında bilimden *sanata, felsefeden mimarlığa* ilişkin alanlarla bağın tekrar kurulmasını sağlamıştır.

1 Özellikle, Feodalizmin sonlarına doğru Fransa İspanya savaşları, ardından Fransa Hollanda savaşı, Fransa-Kutsal Roma-Cermen İmparatorluğu savaşı, bu arada Fransa ve İngiltere Yüz Yıl savaşları, son olarak Fransa ve İngiltere ile Yedi Yıl savaşları sürerken, Osmanlı Devletinin Avrupa'da yayılması karşısında Kutsal Roma-Cermen İmparatorluğu'nun bu devletle olan mücadelesi Feodalizmin çözülmesinde son derece etken olmuş; sistemin alt üst oluşunu daha da hızlandırmıştır. (Daha geniş bilgi için bkz. Eray Alaca: **Etkinlik Örnekleriyle Yeni ve Yakın Çağ Tarihi**; Pegem Akademi, 2021, s.5-28)

Roma Katolik Kilisesi'nin tüm baskılarına karşın, dönemin **Cesur Bilim Adamlarının** gayretleri sayesinde; **Antik Yunan ve Roma**'nın ünlü filozof ve bilim adamlarının çalışmaları çeviri yoluyla aktarılıp, tanınmaya başlamıştır. Böylece *deneysel düşüncenin* canlandığı; *insan merkezli yaşam* anlamına gelen **Hümanizm** üzerine odaklanılmaya başlanmıştır; yeni bir dünyaya adım atılmıştır. İletişim alanında bir devrim olarak nitelendirilen **matbaanın** bulunmasıyla; *bilgi burjuvazinin* denetiminde, geniş kitlelerle aktarılmış, başta **akıl ve bireyin özgürlüğü** olmak üzere; *yeni siyasal, ekonomik, toplumsal değerler* ortaya çıkmış; **Akıl Çağı** paylaşımının arttığı ve *radikal değişimlerin* yaşandığı bir dönemin adı olmuştur.

Aydınlanma Çağı olarak bilinen bu tarihsel dönem, *aydınlanma düşüncesinin* XVIII. Yüzyıl'da doğup benimsenmeye başladığı **Dünya Uyarlık Tarihi**'nin en önemli kilit dönemidir. Batı toplumunda XVII. ve XVIII. yüzyıllarda gelişen **akılcı düşünce**; eski, *geleneksel*, değişmez kabul edilen boş inançlardan, ön yargılardan ve *geleneksel köhne ideolojilerden* ayrışıp; toplumu bunlardan kurtarıp; yeni bilgiye yönelik bir anlayışı geliştirmeyi amaçlayan *düşünsel gelişimi* kapsayan bir döneme denk düşmektedir.

Aydınlanmaya açılım sağlayan başlıca *düşünsel ve sanatsal gelişmeler* **Rönesans** ve **Reform** hareketleri olmuştur². *Estetiğin* ortaya çıkması *dinsel duyguyu, dinsel duygunun* değişime uğraması da *düşünceyi* tetiklemiştir. Bir bakıma **Aydınlanma Dönemi**, **Akıl Dönemi**'nin doğal bir uzantısı olmuştur.

Aydınlanmanın dolayısıyla **burjuva sınıfının** en önde gelen temsilcileri olarak; **Gottfried Wilhelm Leibniz** ve **Rene Descartes** kabul edilir. **Almanya**'da, **Christian Wolff**, **Immanuel Kant**, **Johann Gottfried Herder**; **Fransa**'da **Jean-Jacques Rousseau**, **Voltaire**, **Denis Diderot**, **Claude Adrien Helvétius**, **Montesquieu**, ; **Büyük Britanya**'da; **John Locke**, **Thomas Paine** ve **David Hume**, **Aydınlanma Dönemi**'nin en önemli öncüleri olmuştur. Bu *burjuva düşünürleri* ortaya koymuş oldukları *siyasal düşünceleriyle*, **burjuva siyasal iktidarının** zeminini hazırlamışlardır.

Akıl Çağı'ndan **Devrimler Çağı**'na geçilirken düşüncenin evrimi gerçekleşmiş, düşünce ve eylem; yurttaşlık bilincini ortaya çıkartmış, **Özgür Toplum** biçimlenmesinin kilometre taşları olmuştur.

Siyasal kimliklerin olumunda İngiliz Burjuva Devrimleri, henüz cılız bir yapıya sahip bulunan **yurttaşlık bilincini** beslerken; “*Sanki eylem, her zaman olduğu gibi, kendini siyasetin onurlu bir görevlisi olarak kabul etmiş, onu izlemiştir. Burada simetrik bir konumda olan söylem, kendisi bir alternatif ya da aynı biçimde doğal olmasa bile ne bu durumdan ne de bu meşruiyetten hiçbir zaman yararlanma*

yoluna gitmemiştir. Söylemin daha yakınında yer alan siyasal iletişim de bu özelliği nedeniyle sanki siyasetin bozulmuş bir biçimi olmuştur”³.

Bu dönemde ilk gazeteler ortaya çıkmış, **burjuvazi** ve **monarşi** basının gücünü pek çabuk fark etmiş, iki güç arasında kıyasıya bir mücadele baş göstermiş, basında ilk tekelleşmeler de bu dönemde ortaya çıkmıştır.

Akıllı Çağı siyasal alanında, burjuva düşünürlerinin de ortaya koymuş olduğu; **düşünce özgürlüğü** ve **toplumsal bir sözleşme** gibi yeni kuram ve kavramlar; **toplumları özgürlüğe**, **demokrasiye** biraz daha yaklaştırırken; **aristokrasinin** ve **teokrasinin** temsilci durumunda bulunan **Avrupa monarşilerinin** de temeline konan birer saatli bombalar olmuştur.

Dünyayı değiştiren yüzyıl olarak kabul edilen **Aydınlanma Dönemi**, elinde tuttuğu en büyük **entelektüel propaganda** aracı olarak kabul edebileceğimiz, **Montesquieu**, **Voltaire**, **Didero** ve **Jean Jacques Rousseau** gibi burjuva düşünürlerinin çıkarmış olduğu **“Ansiklopedi”** sayesinde **siyasal** ve **kültürel etkinin** de **evrensel gücüne** ulaşmıştır. **Burjuvazi** bir taraftan **basına** ve **propagandaya** önem verirken, **siyasal iktidara iletişimin** bu etkin silahlarıyla saldırırken, güçlü bir **sansürle** de karşı karşıya kalmıştır.

Bu dönemin bir başka özelliği de **kamusal alanın** artık daha belirgin olarak ortaya çıkması; **kamuoyunun** gücünün de farkına varılmış olmasıdır. **Kamusal alanın** serüveni **“Edebiyat Cumhuriyeti”** ile **sanal** bir biçimde başlamış; **Burjuvazinin edebiyat salon** ve **kafeleri** ile birlikte, **somut** bir alana dönüşmüş; gelişen basınla birlikte **kamuoyu** tüm özellikleri ile kendini göstermiştir.

İlk **siyasal söylemler**, **Aydınlanma Dönemi’**nde **düşünce kulüplerinde**, **edebiyat salonlarında**, **dernek** ve **kafelerde** söylenmiştir. Tüm bu gelişmelere ek olarak, **Büyük Fransız Devrimi’** ne ışık tutan evrimsel bir olay da **Amerikan Devrimi** ve **1776** tarihli İnsan Hakları Bildirgesi olmuş, **ulusal kimliklerin** biçimlenmesinde; **özgür bireyin** öne çıkmasında önemli rol oynamıştır.

Bu geçiş döneminde, **Fransa’**da tam anlamıyla bir **propaganda patlaması** yaşanmış, **propaganda** konusunda bir **bilimsellik** yakalanmıştır. Bu gelişmelerin sonucunda **burjuvazi** tam anlamıyla gücünün zirvesine ulaşmış, **siyasal iktidara** karşı, bir taraftan **köylülerle** ittifak oluştururken, diğer taraftan **Fransız halkı** arasında, daha sonra kendilerine **Baldırı Çıplaklar/Sans Cullotes** denilen kesimle de sıkı bir iş birliği içine girmiştir.

Aydınlanma süreciyle ve söz konusu bu ittifaklarla, **Fransa’nın** eski düzeni **1789** yılında yıkılmış; adına **Büyük Fransız Devrimi** denilecek olan yepyeni bir

3 Arnaud Mercier: **“Pour la Communication Politique.”** Hermès Une revue de l’Institut des sciences de la communication du CNRS, Numero, 38. Paris, 2004, s.70